

PORDÁNY SAROLTA

HATÁRESETEK – LENGYEL KONFERENCIA

*A felnőttképzéssel foglalkozó civil szervezetek szerepe
a fogyatékkal élő emberek integrációját támogató tanácsadásban és tájékoztatásban*

(Konferencia-előadás: *Educating Disabled People, Integrating them into the Workplace and Integrating them into Society / Baran-ów Sandomierski / Poland 29.05.2007 – 01.06.2007 / Tarnobrzeg Branch of the Polish Society for People with Mental Handicaps and the Polish office of the German Association of People's Universities and IIZ/DVV Poland Office*)

Bevezetés

Felnőttképzéssel foglalkozó kutatókkal és oktatókkal közösen hoztuk létre és működtetjük A *Felnőttképzés Fejlesztésért Egyesület* nevű civil szervezetet Magyarországon. A szervezet megalapításakor többek között az alábbi célok megvalósítását tűztük ki magunk elé:

- a felnőttképzés elméletének és módszertanának fejlesztése;
- a felnőttképzés új tudományos eredményeinek közzététele;
- a felnőttképzési intézmények közötti kapcsolattartás és együttműködés erősítése.

Elkezdjük megvalósítani alapszabályunkban kitűzött céljainkat, így a dolgok rendje és módja szerint egyre ismertebbek letünk, egyre többen tudták meg a környezetünkben, hogy az oktatás területén dolgozunk, és civil szervezetet működtetünk. Hamarosan mi is megtapasztaltuk azt a helyzetet, amellyel más civil szervezetek is szembesülnek, hogy az eredetileg kitűzött, szűkebb tudományos céljainkhoz képest számosan keresnek bennünket, más jellegű oktatási információt és tanácsadást kérve, mondván, mi vagyunk a szakemberek, mi biztosan tudunk segíteni. Így történt, hogy éveken keresztül foglalkoztunk egyesületünk egyik támogatójának tanulási nehézségekkel küzdő gyermeke, Dávid esetével. A család krízishelyzetekben többször is hozzánk fordult segítségért, tanácsért, így fokozatosan szembesültünk a fogyatékkal élő családtagot nevelő szülők nehézségeivel, de saját szakmai hiányosságainkkal is. Elhatároztuk, hogy minden nagy szakmai konferenciánkon elhangzanak olyan előadások is, amelyek a fogyatékkal élő emberek oktatásával, információhoz jutásával kapcsolatosak.

A továbbiakban a fogyatékkal élők integrációját segítő tanácsadás kérdéseivel foglalkozunk, bemutatva saját civil szervezetünk hazai tapasztalatait.

Kulcsszavak:

tanulási nehézségek, fogyatékkal élők tájékoztatása, integráció, tanácsadás, tájékoztatás, második esély a tanulásra, visszacsatolás

A felnőttek oktatási tanácsadásának típusai

Az oktatási tanácsadás felnőtteknek (*educational guidance for adults*) szakkifejezés azoknak a tevékenységeknek a széles skáláját foglalja magában, amelyek célja, hogy változásokat idézzenek elő egyrészt a tanuló felnőttek tanulással kapcsolatos, személyes döntéshozatalában, saját életük megformálásában, másrészt az oktatási és átképző intézmények, illetve ügynökségek körében, azzal a céllal, hogy hatékony választ tudjanak adni a felnőtt tanulók igényeire, követelményeire.

Az oktatási tanácsadó tevékenység különböző részterületeit az alábbiak szerint tipizálhatjuk¹:

Tájékoztatás. Információnyújtás a felnőttek tanulási s ehhez kapcsolódó támogatási lehetőségeiről anélkül, hogy az egyes választások előnyeit megbeszéljünk a felnőtt tanulóval. Természetesen a legtöbb megjelentetett oktatási információ reklámozási szándékkal készül, így a „tisztá” információadás ritka.

Ajánlás. Az érdeklődők segítése az információ feldolgozásában és a legmegfelelőbb választásban. A hatékony ajánló munka feltétele, hogy az érintettek tisztában legyenek saját oktatási szükségleteikkel.

Tanácsadás. Az érdeklődőket segíteni kell saját tanulási szükségleteik felfedezésében, tisztázásában, megértésében, illetve segíteni kell különböző módon megoldani azokat. A tanácsadást kérők gyakran nem ismerik fel saját oktatási igényeiket, ezért a tanácsadás nagy valószínűséggel a személyes találkozások sorozatát igényli.

Felmérés. Az érdeklődők formális vagy informális segítése, hogy adekvát ismereteket kapjanak személyes tanulási és szakmai fejlettségükről, azzal a céllal, hogy képessé váljanak döntéseket hozni személyes tanulási lehetőségeikről.

Felkészítés. Az érdeklődők támogatása együttműködésben az ügynökségekkel, hogy gondoskodjanak számukra az oktatási vagy átképzési lehetőségekről, illetve egyéni kérésre történő tanfolyamok indításáról. A felkészítés jelenthet egyszerű tanácsadást, például hogyan kell kitölteni egy jelentkezési lapot, vagy a tárgyalás módszerére vonatkozó tanácsadást, ha a tanulók a tanfolyam tartalmában vagy szervezeti keretében módosítást szeretnének. A felkészítés jelentheti még a „Bevezető” és a „Képességfejlesztő” tanfolyamok indítását, amelyek csoportos tanácsadást és a tanulási készségek tanítását kínálhatják.

Közbenjárás. Közvetlen tárgyalás az intézményekkel, ügynökségekkel azon személyek és csoportok nevében, amelyeknek nehézséget jelent a képzésbe való bekapcsolódás vagy a tanulás üteme (pl. kivételes felvétel elintézése vagy a csoportbeosztás módosításának kérése).

Visszacsatolás. Az információk összegyűjtése és összevetése alkalmasságuk, alkalmazhatóságuk szerint, a szükségletek felmérése, a képzési lehetőségek szervezőinek ösztönzése, hogy a visszajelzéseknek megfelelően fejlesszék kínálatukat. A visszacsatolás előidézhet például változtatást a képzésre vonatkozó információs anyagokban, a képzések időbeosztásában vagy tartalmában. Új képzésfajták elindítását vagy egyes tanfolyamok működési módjának változtatását eredményezheti, azzal a céllal, hogy jobban alkalmazkodjanak a felnőttek igényeihez.

Munkánk során a fenti tanácsadás-típusok közül *tájékoztatást*,

¹ Pordány Sarolta: A felnőttek oktatási tanácsadó rendszerei Nagy-Britanniában. In: Nagy Júlia (szerk.): *Felnőttképzés, átképzés, vállalkozások*. Bp., 1990. MKM OKK K, 117–120. p.

ajánlást és tanácsadást végeztünk. Tevékenységünk egyrészt fogyatékkal élő fiatal gondozó család egyéni tanácsadása formájában valósult meg, másrészt egyesületi munkánkba beépítettük a fogyatékkal élők integrációját, illetve az ilyen kérdésekkel foglalkozó kutatások megismertetését a szélesebb közönséggel.

Egyesületünk tanácsadó és tájékoztató munkája a fogyatékkal élők segítése érdekében

Egyéni tanácsadás és problémamegoldás – Dávid esete

Egyesületünk egyik támogatója és külső tagja örökbe fogadott egy születése után azonnal állami gondozásba került kisgyermeket. A család fokozatosan szembesült a gyermek különböző területen megnyilvánuló fogyatékoságaival, ezért komoly erőfeszítéseket tett azok csökkentése, „gyógyítása” érdekében. Valamennyi erőfeszítésüket figyelemmel kísértük, és tanácsadással próbáltunk segíteni a családot.

Az alábbi területeken volt szüksége Dávid szüleinek tanácsadásra, tájékoztatásra:

- 1) szociális rehabilitáció – örökbefogadás
- 2) egészségügyi rehabilitáció – asztma/allergia kezelése
- 3) mentális rehabilitáció – diszlexia, diszgráfia
- 4) oktatási rehabilitáció – iskolaválasztás, iskolakeresés – tanulási nehézség vagy értelmi fogyatékoság
- 5) érzelmi rehabilitáció - „Miért sötétebb a bőröm színe, mint az osztálytársaimé? Ki vagyok én? Kik voltak a szüleim?”

A Dávid esetéhez kapcsolódó önkéntes, nem professzionális tanácsadó, tájékoztató munkánk során az alábbiakat tapasztaltuk:

– A családok nagyon magukra vannak hagyva a „határeseten mozgó” gyermekeik problémáinak megoldásában.

– A fogyatékkal élő családtag problémáira adandó válaszok feldolgozottsága (könyvek, tanácsadók, CD, videó, esetleírások megoldásokkal) igen szegényes.

– A professzionális intézményhálózat és a tanácsadó hálózat is fejlesztést igényel a családok nagyobb támogatása érdekében.

– A „határesetek” területén még komolyabb tudományos erőfeszítésekre van szükség a tanulási nehézségek és a fogyatékoság megállapítása területén.

– Szükséges lenne folytatni és kibővíteni a „második esély programokat.”²

Tájékoztatás és információhoz való hozzáférés segítése

A fogyatékkal élők tájékoztatása területén a felnőttképzés aktuális kérdéseiről évente megrendezett szakmai konferenciáinkon tudunk a legtöbbet tenni. Ezeket a két napos, országos konferenciákon átlagosan 100 magyar szakember vesz részt, rendszeresen hívunk külföldi kollégákat is³. Az elmúlt két évben több előadót is felkértünk, hogy adjon tájékoztatást a fogyatékkal élő emberekkel kapcsolatos kutatásiról, illetve integrációjukkal kapcsolatban.

2005-ben *Felnőttképzés és demokrácia – képezhetőség, fel-*

nőttkori ismeretbővítés címmel rendezett, II. felnőttképzési konferenciánkon az alábbi előadások hangzottak el:

– *Mozgáskorlátozottak a felnőttoktatásban és a közművelődésben. Esély az egyenlőségre?* Előadó: Mazzag Éva, egyetemi tanársegéd, PTE

– *Fogyatékosággal élő emberek egész életen át tartó tanulása – az OBZOR cseh civil szervezet példája* Előadó: Eva Vosahlova, Liberec, Cseh Köztársaság,

2006-ban *Felnőttképzés, felnőttkori tanulás és fejlődés* címmel tartott III. országos felnőttképzési konferenciánkon pedig a *webes alkalmazások akadálymentesítése* címen tartott előadást VIGH György, informatikai ügyfélmenedzser (Magyar Posta Zrt.).

Jelenleg a honlapunk – www.feflearning.hu – akadálymentesítésén dolgozunk, hogy gyengén látók számára is elérhetőek legyenek a felnőttképzés fejlesztésével kapcsolatos szakmai írások.

Összegzés

Az FFE szakmai munkájában törekszik arra, hogy érvényesítse az ENSZ fogyatékkal élő emberekkel kapcsolatos egyezményében⁴, valamint az Európai Unió EQUAL programjához kapcsolódó magyar *Egyenlő esélyek* programban megfogalmazott célokat a fogyatékkal élők integrációja és támogatása vonatkozásában.

Eddigi tapasztalataink szerint egyesületünket is keresik ilyen ügyekkel, így nem túlzás az általánosításunk, hogy a nem fogyatékos szakterületre specializálódott szervezeteknek is jelentős a tanácsadó szerepe. Hiszen a bajban lévő, nehézségekkel küzdő családok gyakran ahhoz a civil szervezethez fordulnak, amelyiket legjobban ismerik, amelynek vezetőivel, tagjaival közvetlen baráti kapcsolatuk van.

Szembesültünk a feladattal és vállaljuk is, hogy a fogyatékos területen szükséges tanácsadásban, de különösen a tájékoztatásban részt kell vennünk. Tapasztalataink alapján a tájékoztató munkánknak:

- egyénre szabottnak,
- családra épülőnek,
- integráltnak,
- folyamatosnak,
- sok szereplősnek (nem csak a specializált szervezetekre, hanem az egész szektorra épülőnek) és
- természetes alapokon működőnek kell lennie, ugyanis a bizalom miatt a közvetlen emberi kapcsolatok nagyon fontosak.

Úgy gondoljuk, hogy a civil szervezeteknek felkészültnek kell lenniük a fogyatékkal élők segítségét célzó tájékoztató és tanácsadó munkára. Eddigi tapasztalataink alapján folytatni szándékozunk ilyen irányú tájékoztató munkánkat. Összegyűjtjük és nyilvánossá tesszük mindazokat a tapasztalatainkat, amelyek alkalmasak lesznek arra, hogy akár a professzionális segítő szervezetek, akár a nem professzionális civil szervezetek bővíteni tudják tájékoztató, tanácsadó tevékenységüket.

Budapest, 2007. május

² Pordány Sarolta: Második esély – iskolai végzettségekkel nem rendelkezők tanulása. In: Horváthné Bodnár Mária (szerk.): *Partneriség az élethosszig tartó tanulásért. Az európai modernizációs folyamatok a magyar felnőttoktatásban*. Budapest, 2002. Német Népfőiskolai Szövetség Nemzetközi Együttműködési Intézete, 97–105. p.

³ Konferenciáink megszervezését a Német Népfőiskolai Szövetség Nemzetközi Felnőttképzési Intézete (IIZ/DVV) támogatta.

⁴ Convention on the Rights of Persons with Disabilities (13 December 2006)

<http://www.un.org/esa/socdev/enable/conventioninfo.htm>